

AUGUSTINSK SPIRITUALITET I EN NORSK PRESTEORDEN

En sammenligning av av Augustins regel og Pro Ecelesias regel

**Skriftlig oppgave i PF-modulen
"Kristen spiritualitet og retreat"**

Besvarelse levert av sokneprest Helge Unneland

AUGUSTINSK SPIRITUALITET I EN NORSK PRESTEORDEN

En sammenligning av Augustins regel og Pro Ecclesias regel

1.0 Innledning

1.1 Bakgrunn

1.2 Problemstilling

1.3 Avgrensning

1.4 Formål

1.5 Strukturen i oppgaven

2.0 Augustinsk spiritualitet

2.1 Ikonografi

2.2 Kort biografi

2.3 Augustins regel

2.4 Momenter fra Augustins teologi

3.0 Pro Ecclesia

3.1 PE's regula og konstitusjon

3.2 Pro Ecclesias regula og augustinsk spiritualitet

4.0 Avsluttende konklusjon

5.0 Litteraturliste

1.1 Bakgrunn

Vi lever i en samtid som er i en voldsom omveltning. Vi bombarderes av inntrykk og står under et stort press fra en ny type "enhetskultur" som er formet av kommersielle krefter og mediapåvirkning. I denne virkelighet skal vi leve våre liv som kristne og noen av oss som prester. Det kristne livet har en "innside" og en "ytterside". Det kristne livet trenger en form, dersom det skal oppleves som autentisk og integrert. I tidligere tider var man i forkynnelsen mer opptatt av å gi konkret rettledning for det kristne livet. Historien viser at det ble ofte gjort på en slik måte at det ble opplevd som tvang og lovtrældom. Nå vil mange si at pendelen har svinget til den motsatte kanten. Vi lever i en kultur som på mange måter oppløser det forpliktende og gjør formløst og lett. Mennesker lengter etter "helhet" og "sammenheng". Også prester. Ordet "spiritualitet" har fått en renessanse og mange er på søken etter åndelige forbilder og en "form" som det kristne livet kan leves i - og som kan gi hjelp til å bevare en levende tro. Det handler både om den enkeltes trosliv i lønnekammeret, i familie og i et forpliktende husfelleskap - i menigheten og i samfunnet. Alle mennesker blir påvirket av ideologier og åndsretninger. Det skjer bevisst eller ubevisst. Ingen vokser opp og lever i et vakuum. Vår tid er i større grad enn tidligere opptatt av "verdier" og historiske røtter. Om vi ønsker å ta utgangspunkt i en historisk retning eller bevegelse, vil det måtte skje en overføring og tilpasning til vår tid.

1.2 Problemstilling

I etterutdanningsmodulen "Kristen spiritualitet og retreatarbeid (KSR) - i Den norske kirkes presteforenings regi,- har vi som deltakere gjennom kursuker, retreatdeltakelse, litteraturpensum og praktiske øvelser - hatt som "hovedmål å utdype det åndelige liv gjennom en systematisk bearbeidelse av kristen spiritualitet." "Deltakernes fromhetsliv skal utvikles, samtidig som de settes i stand til å bruke sin kunnskap og erfaring i kirkens tjeneste." Det handler altså om å knytte tro, teologi og livserfaring sammen i et integrert hele.

Som evangelisk-lutherske prester i en reformasjonkirke står vi i en augustinsk tradisjon. Reformatoren Martin Luther var selv augustiner-munk. Det var ved studium av Bibelen, Augustins skrifter og tyske mystikere, han gjorde sin reformatoriske oppdagelse. Dagens romersk-katolske Augustiner-korherrer bor i kloster og lever et kommunitetsliv der, og de aller fleste som er presteviet fingerer som menighetsprester i omkringliggende sokn. (Strand 1997)

Jeg er medlem av en presteorden innenfor Den norske Kirke - Pro Ecclesia (PE)- og denne sammenslutningen av prester ønsker å leve ut en augustinsk spiritualitet og synliggjøre denne, uten at dette er eksplisitt nevnt og nedfelt i ordenens konstitusjon eller regula. Selv om presteordenen Pro Ecclesia ikke har utgangspunkt i noen kommunitet eller kloster - og prestene i vår kirke og PE både er gifte eller lever i alene - så ville det være av interesse for meg selv - å undersøke i hvilken grad Pro Ecclesia's konstitusjon og regula er preget av "augustinsk spiritualitet".

1.3 Avgrensning

Det finnes innenfor kristenheten ulike "spiritualiteter". Vi kan tale om ortodoks spiritualitet, fransiskansk, ignasiansk, benediktinsk, pietistisk, karismatisk osv. Alle de ulike fromhetsretninger ønsker å se seg som et adekvat og autentisk uttrykk for kristendom i vår tid - som en respons i lære og liv - på det kristne budskapet slik det er overlevert oss Den hellige skrift. Jeg forstår ordet "spiritualitet" romsligere og videre enn ordene "teologi" eller "fromhet". Ordet spiritualitet sier noe om hvordan teologiens virkningshistorie i et menneskes og en bevegelses liv og om sammenhengen mellom lære og liv.

Min oppgave vil være å undersøke hva som ligger i begrepet "augustinsk spiritualitet" ved å lese Augustins selvbiografi, hans "regel" og deler av hans litteratur og litteratur om hans teologi - og se om dette samsvarer eller konvergerer med det som er nedfelt i Pro Ecclesias regula og konstitusjon. Siden Augustin er en ruvende skikkelse i kirken som berører de aller fleste tema innenfor teologien, er det en fare for at oppgaven lett sprenger den tildelte rammen på 10-15 sider. Jeg vil derfor i denne skriftlige rapporten legge hovedvekt på Augustins regula. I stikkordsform vil jeg få fram hovedpunkter i augustinsk teologi og danne meg et bilde av hva augustinsk spiritualitet er.

1.4 Formål

Formålet med oppgaven er personlig å få dypere innsikt i og bli kjent med augustinsk spiritualitet, for å finne ut i hva denne vektlegger. Som medlem av PE ønsker jeg på en mer presis måte å kunne besvare hva augustinsk spiritualitet innebærer, når spørsmålet reises innad i ordenen og fra mennesker utenfor denne sammenhengen. Som et studium i KSR-modulen vil oppgaven også ha til formål å styrke pastoral identitet og gi ramme for et fromhetsliv som skal leves i augustinsk ånd.

1.5 Strukturen i oppgaven

Etter dette innledningskapitlet vil jeg ta fatt på oppgavens hoveddel,- som vil dreie seg om kirkefaderen Augustin, hans kloster-regel og momenter fra hans teologi. Dette for å lære mer om "augustinsk spiritualitet". Deretter vil jeg presentere Pro Ecelesias regel og konstitusjon og undersøke i hvilken grad denne gjenspeiler augustinsk spiritualitet. Videre vil jeg avslutningsvis oppsummere hvordan impulser fra augustinsk spiritualitet kan og bør prege livet som luthersk prest i PE og i Den norske kirke - på terskelen til det 21. århundre.

2. AUGUSTINSK SPIRITUALITET

2.1 Ikonografi

Gjennom kirkekunsten har vi en kilde til å se hva ettertiden har framhevet ved en person og hva som er "minneverdig" i ettermålet. Jeg vil i det følgende kort gjøre rede for hvordan Augustin avbildes - bokstavlig talt.

Augustinus (Augustin) Aurelius (354 -430) regnes som en av de fire store kirkefedrene i den latinske vestkirken, sammen med Hieronymus, Ambrosius og Gregor den store. Også i den greske østkirken regner man med fire store kirkefedre: Athanasius, Basilius den store, Johannes Chrysostomus og Gregor av Nazianz. I den greske, østlige tradisjonen bærer de alle en bok i venstre hånd og løfter den høyre til velsignelse.

I vestkirken blir de fire evangelisters attributter også brukt for de fire kirkefedrene, og Augustin framstilles som doktor og har ørnen som symbol i likhet med evangelisten Johannes - kjærlighetens apostel. Augustin regnes som teologenes skytshelgen og han er også kalt intellektets helgen. Han blir også avbildet der han holder et brennende hjerte i hånden med sår eller gjennomboret av to piler. Det første symbolet henspeiler på hans berømte ord: "Du, o Gud, har skapt oss for deg og vårt hjerte er urolig inntil det finner hvile i deg" Det andre på hans forvillethet før omvendelsen eller på hans ord om at hans hjerte var gjennomboret av den guddommelige kjærligheten. Augustin kalles for "kjærlighetens kirkefader".

Augustin er også avbildet der han vasker en pilegrims føtter - og det viser seg at pilegrimen var Mesteren selv.

Bildet av et barn som øser vann knyttes også til Augustin som vandret langs en av middelhavets strender og grunnet på Treenighetens hemmelighet. Der fikk

han se et lite barn som med en skje øste havet opp i en liten grop. Da Augustin sa at dette var en umulighet fikk han til svar at det var like umulig å forsøke å utgrunne Treenighetens hemmelighet, - og så var barnet plutselig forsvunnet.

2.2 Kort biografi

Augustin ble født i Tagaste i Nord-Afrika (i det nåværende Algerie) i året 354. Hans mor Monica - var en bevisst, hengiven, troende kristen. Faren, Patricius representerte en konvensjonell, ikke-kristen holdning. Han ble sendt til Karthago for utdanning i retorikk. Augustin fjernet seg i denne tiden fra kristendommen både intellektuelt og teologisk ved å slutte seg til en manikeisk gruppe (grunnlegger: Mani), som han synes hadde en plausibel forklaring på det ondes problem. Denne religiøse grupperingen var sterkt influert av gnostisisme og persisk mysteriekult. I denne tiden levde Augustin også på kollisjonskurs med kirkens morallære ved å leve ugift sammen med en ung kvinne. Hun gav ham sønnen Adeodatus ("gitt av Gud") som døde ung.

Da Augustin i 383 dro til Roma og derfra videre til Milano, hadde han brutt med manikeismen. Under biskop Ambrosius' prekestol fikk Augustin et helt nytt syn på kirkelig kristendom. Han ble døpt av Ambrosius i 387 og vendte tilbake til Nord-Afrika. Moren Monica opplevde hans dåp, men døde før hjemreisen. Augustin har skildret sin religiøse utvikling fram til dette tidspunktet i "Confessiones" (Bekjennelser) som er den første psykologiske selvbiografi i verdenslitteraturen. (Store Norske) Vi vet at Augustin kort etter hjemkomsten sluttet seg sammen med noen venner i et klosteraktig fellesskap. Han ble nærmest tvunget av folket til å bli prest og seinere biskop (395) i Hippo, i det nåværende Tunis.

Augustin var en utrettelig predikant og skribent. Han etterlot seg mer enn 100 skrifter. De to mest kjente verk er "Confessiones" og "De civitate Dei", oversatt Om Guds stat eller Den guddommelige by. Augustin regnes som Vestkirkens største kirkelærer og han la grunnlaget for både teologi og filosofi i middelalderen. Han har hatt en enorm innflytelse på all seinere teologi og spiritualitet og siteres stadig av Thomas av Aquinas. Han hadde også stor innflytelse på Luther og Calvin (Hägglund 1971).

Helt fra Augustins konversjon til kristendommen i 380-arene levde han i ulike typer av sammenslutninger. Impulser til eneboer- og klosterliv kom fra østkirken

På andre halvdel av 300-tallet, dels via eneboere, dels via småasketgrupper som i enkelte tilfeller ble støttet av biskoper. (Gunnnes 1986)

Som biskop fortsatte Augustin å leve i et fellesskap og hans såkalte "regel", et brev han skrev til et kloster der man hadde problemer, er blitt en fundamental tekst for alt klosterliv i den kristne kirke. Alle seinere klostresamfunn og ulike religiøse kongreasjoner i vestkirken - har hentet inspirasjon og funnet en mal i Augustins regel (Regula Sancti Augustini). Denne regel finnes overlevert i to utforminger, en for menn og en for kvinner.

Som biskop og kirkelærer gjennom 35 år øvet han stor innflytelse på sin samtid og ikke minst på ettertiden. Bortsett fra Platon er det ingen tenker som har hatt så stor innflytelse på vesterlandsk tankegang som Augustin. Hans tanker, tolkninger og konklusjoner har på en avgjørende måte preget europeisk sivilisasjon (Fülöp-Miller, 1949). Augustin døde i året 430.

2.3 Augustins regel

Augustin - biskopen av Hippo - så tidlig nødvendigheten av at prestene i stiftet levde et kommunittetsliv i evangeliets and. Derfor samlet han dem rundt seg til et fellesskap i bispegården. Dette betydde noe radikalt nytt: For første gang var det skapt en gruppe munkesom bestod av prester, og som var dannet i rent pastoralt øyemed. Siktepunktet var å dyktiggjøre prester og teologiske studenter til den tjenesten de hadde i menighetene - i et fellesskap der de levde etter de evangeliske råd om kyskhets, lydighet og uten personlig eiendom. Den dag i dag skiller Augustiner-korherrer seg fra andre munkes ved at de som regel er prester, har klostre i byer og fører et utadvendt liv med aktiv sjelesorg. Vanlige munkes er i prinsippet lekmenn, og fører et kontemplativt liv avsondret fra verden og lever av sine henders arbeide.

Era kirkehistorien vet vi hvor mye "augustinerprestene" har betydd - også i Norge. Erkebiskop Eystein Erlendsson var sannsynligvis selv augustiner. Han bidro i hvert fall til å opprette augustinerkommuniteter her i Norge som på sikt befestet Kirkens stilling i vårt land overfor konge og verdslig makt. Prestene ved domkirkene slo seg sammen til et "kapitel", og medlemmene som levde et kommunittetsliv etter Augustins regel, - et "vita canonica", - ble kalt "kanikker". Deres fremste oppgave var messen, de daglige tidebønner, sjelesorgen i de omkringliggende menigheter og driften av skoler og herberger. For det meste var det også augustinerprestene som sto for utdanningen av nye prester.

De følgende sitater fra Augustins regel er hentet fra boka "Klosterliv i Vesten" oversatt av Erik Gunnnes. (1986)

Regelen begynner med en setning som egentlig stammer fra en annen tekst

”Ordo Monasterii”, men som likevel passer godt inn i sammenhengen fordi den gir uttrykk for augustinsk spiritualitet: ”Fremfor alt, kjæreste brødre, må vi ha kjærlighet til Gud, og så til vår neste. Dette er de to sentrale bud. Og her er de forskriftene dere skal overholde i klosteret” (s. 43).

Ordet ”kjærlighet” er også sentralt i regelens avslutning: ”Gud gi at dere overholder alt dette med kjærlighet, i lengsel etter åndelig skjønnhet. Lev et liv som sprer Kristi gode røkelsesduft, ikke som treller under loven, men som frie mennesker under nåden” (s.50). Dette sitatet fra regelen er sentralt i Augustins teologi. Han er kjærlighetens kirkefader. ”Gi meg en som elsker, og han vil forstå hva jeg mener”, roper han ut. Ut av den guddommelige kjærlighet vokser de menneskelige kjærlighets gave og det vennskap som var så sentralt for Augustin. Han betoner samtidig nåden som drivkraft.

Augustin vektlegger at hans kommunitet skal ha karakter av et kristent fellesskap, etter mønster fra urkirken i Jerusalem. ”Når dere har sluttet dere sammen i et samfunn, skal dere aller først bo sammen i endrektighet og være ett i sjel og sinn i Gud. Ingenting skal dere kalle deres eget. Alt skal dere ha felles...” (jfr. Apg 4,32) (s.43). Tanken om felleseie står sterkt i regelen. Strid og uenighet stammer fra begjæret etter å eie (jfr. Jak 4,1-2). Det handler om et liv i enkelhet: ”Jo færre behov Guds tjenere har, desto lettere kan de leve et enkelt liv”. ”Nei, sine hjerter skal de løfte mot det høye, og ikke søke jordisk tomhet” (s.43). Regelen legger vekt på et regelmessig bønneliv: ”Vær trofaste i bønnen til de foreskrevne tider Når dere priser og lovsynger Gud, la hjertet leve med i hva leppene fremfører” (s.44). Under måltidene i fellesskapet var det høytlesning: ... ”dere skal følge vanlig skikk og lytte til det som blir lest for dere, uten bråk eller snakk. Slik blir det ikke bare munnen som får næring, men også øret, som skal hungre etter Guds ord” (s.44). Som en øvelse i et disiplinert liv skulle det også holdes faste: ”Hold kroppen i tømme med faste og avholdenhet i mat og drikke, så langt helsen tillater det” (s.44). Men han visste også at faste uten barmhjertighet var til ingen nytte. Han uttrykte ség gjerne slik at bønnen hever seg på fastens og almissetens to vinger. (Det hvilende hjerte, s.14). I regelen bruker han plass på å nyansere fastebestemmelsene, de er ikke noe mål i seg selv. Det mest omfangsrike og detaljregulerte avsnittet i regelen handler om forholdet til kvinnene og kyskhetsløftet. ”Å se kvinner er ikke forbudt, men det er galt å begjære dem eller ønske å begjæres av dem” (s.45). For å unngå å havne i en slik situasjon er det i regelen klare anvisninger om ferdsel og sanksjoner og straffereaksjoner dersom noen bryter regelen. Selv et ”frekt blikk” skal rapporteres. Augustin er en realist når det gjelder punktet om konflikter i et så tett fellesskap: ”Tretter må ikke forekomme blant dere. Oppstår slike, må dere omgående få slutt på dem; ellers kan sinnet vokse til hat, og en flis bli til en bjelke, så en blir en morder i sitt stille sinn. For dere leser i Skriften: Enhver

som hater sin bror, er en morder" (s.49). Oppgjør, tilgivelse og forsoning må til. "Den som aldri vil be

om tilgivelse, eller ikke gjør det av hjertet, har ingenting i klosteret å gjøre, selv om han ikke blir kastet ut derfra" (s.49). Som en del av regelens disiplin, skal en være forstanderen lydige. "Forstanderen skal en lyde som en far, med all den heder han tilkommer, så en ikke krenker Gud" (49). Han er valgt til sitt embete av brødrene og hans funksjon er administratorens. "Forstanderen skal på sin side ikke tro han har fått makt som en hersker, men glede seg ved å få tjene i kjærlighet. Blant dere skal han nok ha hedersplassen og forsetet, men for Guds åsyn skal han, i frykt og beven, ligge for deres føtter" (s.50). Bibelen står sentralt i Augustins skrifter og i hans undervisning. Han blir aldri trett av å sitere Skriften. Slik er det også i hans regel. Gang på gang siterer han skriftord eller formidler synspunkter som ligger nær opp til bibelsitater.

2.3 Momenter fra Augustins teologi

Augustin knytter an til den gamle kirkes teologi. Han samler og traderer den kristne tradisjonen og bearbeider den. Det siste gjør han ut fra et nyplatonisk filosofisk ståsted. Han har mottatt avgjørende filosofiske inntrykk fra nyplatonismen og framstiller kristendommen i "kategorier" som er hentet fra denne filosofiske retningen og skaper en syntese. Arbeidet med teologi er en fortløpende utlegning av trosregelen - eller den kristne bekjennelsen * (Åter til Gud, 1994 s. 13). Trosregelen viser seg i f. eks de trinitariske trosbekjennelsene, men også i liturgi, bøker, hymner etc. Augustins teologi er ikke en teoretisk, intellektuell øvelse - trosbekjennelsen er en levende virkelighet for Augustin. Hans teologi handler om hva troen på Gud Fader, Sønn og Hellig Ånd innebærer. Den er en utleggelse av trosregelen og blir til i møtet der troen og tanken utfordres i hans samtid.

I forbindelse med den donastiske striden skrev Augustin sitt verk "Om dåpen" i år 400. Da Roma ble erobret av vestgoterne under Alarik i 410 reiste det seg en kraftig kristendomskritikk i samtidens antikke hedenskap og dette gav Augustin inspirasjon til det veldige verket "Om Guds by", som han arbeidet med i femten år. I dette tidsrommet tilspisset også konflikten med Pelagius seg. Denne diskusjonen førte til flere verk bl.a "Om Kristi nåde" og arvesynden (418). Det for reformasjonen viktige skriftet "Om ånd og bokstav" ble til i 412. Augustins forfatterskap er altså en biskops apologetiske arbeid blitt til i en "kirkepolitisk strid" der hans mål var å holde kirken samlet mot splittelsestendenser.

Store deler av Augustins forfatterskap er utformet som direkte tiltale. Han taler ikke bare om noe, han taler alltid også til noen (Åter til Gud, s. 18). Og målet for Augustins tiltale er alltid at mennesket skal få del i Guds fullkommenhet, i Guds

hvile og nå sin bestemmelse. Teologiens store mål er menneskets tilbakevending til Gud. Gud og sjelen, det er det store altoverskyggende spørsmålet for

Augustin. Hvordan skal sjelen kunne vende tilbake til Gud? Det handler om veien til den sanne saligheten, "ad veram beatitudinem", og Augustin sier at Jesu apostler oppnådde denne salighet, denne fullkomne rettferdighet i sitt jordeliv. Visst skjer forvandlingen til et liv likt englenes - først etter døden, men fullkommenheten kan nås allerede her. Det finnes på dette punkt hos Augustin en etterklang av englesangen julenatt, når han sier at den fullkomne freden skjenkes til mennesker av god vilje her på jorden. Det var jo faktisk det englene sang: ... "og fred på jorden blant mennesker som har Guds velbehag". (Åter til Gud, s.) Det salig livet - "vita beata" er det som ligger ham på hjertet og dette livet fullkommengjøres i oss både gjennom handling og tanke. Veien til salighet er altså ikke bare en indre vei, den er like mye troens vei som virkeliggjøres i livet. Augustin forener det indre og det ytre, det kontemplative og det aktive livet som er avgjørende for hele hans teologi. Spørsmålet om det salige livet, vita beata - er selve grunnspørsmålet i Augustins teologi. Hele hans teologi er en veiledning til dette mål. Gud og sjelen, det er alt. I Solioquiene sier han: "Jeg trakter etter å lære Gud å kjenne og sjelen. Ikke noe mer? Overhodet ikke noe mer!" (Åter til Gud s. 19). Og spørsmålet om Gud og sjelen er spørsmålet om sjelens tilbakevending til Gud. Det høyeste gode - summum bonum, er det evige livet hos Gud. Som et tema som stadig kommer igjen klinger hos Augustin Davidssalmens ord: "La alle som søker deg, fryde og glede seg i deg." (Ps.70,5). Gjennom sin forkynnelse vil Augustin vekke denne sjelens lengten og gi den troende kraft til et liv i "en tro, som er virksom i kjærlighet" - et ord av Paulus som stadig går igjen hos Augustin (Åter til Gud s.19).

For Augustin er det store spørsmålet: "Hvordan kan sjelen vende tilbake til Gud?" Nettopp fordi dette er det store spørsmålet, blir læren om Kirken så viktig. Det er gjennom nåden sjelen kan vende tilbake, og nåden møter oss i Kirken. Augustin er i sin teologi opptatt av og innsiktet på den enkeltes frelse og er samtidig så grunnleggende rotfestet i det felles kristenlivet i Kirken. Hans teologi er fokusert på individets vei til frelsen - en frelse som bare kan finnes i kollektivet Kirken. Den kristnes innlemmelse i Kristus - hodet for kroppen, er også et dominerende tema for Augustin. Og fordi Augustins hovedspørsmål dreier seg om veien til Gud, berører-han nesten alle andre teologiske spørsmål som hvem Gud er, hvem Jesus er, hvem Ånden er, hva nåden er og menneskesynet.

Om Augustin var en stor autoritet i sin samtid, så hadde han likevel en nødvendig ydmykhet. Ingen, sier han-skal holde noe for sant fordi Augustin har sagt det. I sin utlegning av Bergprekenen forklarer Augustin hvordan vi skal bøye oss under Skriftens autoritet. Dersom vi finner noe dunkelt og

motsetningsfylt i den,- skal vi i bønn be om å få se en dypere åndelig innsikt. (Åter til Gud s.39) Et bibelord som ofte siteres hos Augustin er Fil.3, 12-14 "ikke at jeg allerede har nådd dette eller allerede er fullkommen, men jeg jager fram mot det for å gripe det, fordi jeg selv er grepet av Jesus Kristus Jeg glemmer det som ligger bak og strekker meg etter det som er foran og jager fram mot målet og den seierspris som Gud fra det høye har kalt oss til i Kristus Jesus." Dette innebar for Augustin å vende seg fra det oppsplittede og mangfoldige for å søke det som er ett, Gud. Dette skriftordet fra Filipperbrevet gir egentlig nøkkelen til hele hans livsholdning og dermed også til hans skriftutleggelse. Guds Ånd har inngitt evangelistene deres ord og evangeliene er altså ufeilbare. Det var selvsagt for Augustin, som det var for den unge kirken. Bibelen er Guds ansikt. Skriften er ufeilbar og guddommelig inspirert. Om de bibelske skriftene er ulike så er det samme Ånd som taler gjennom dem. Skriften er et ord fra Guds egen munn. Skriften inneholder ikke bare troverdige vitnesbyrd, den er et ord til oss fra Gud, som er sannheten som ikke kan lyge, den er Guds tale til oss om hva han har gjort for oss til vår frelse. Den er fylt av dype åndelige sannheter om oss mennesker, men først og sist handler den om Kristus og hans kropp, Kirken. Hele Skriften er fra Gud -"scriptura divina", dens tekst må ingen forsøke å endre og i seg selv er dens mening klar og tydelig. Den er vår høyeste autoritet, "culmen auctoritas" og krever at vi bøyer oss for den (Åter til Gud s.38-39).

Augustin tolker ikke alltid teksten allegorisk, det finnes mange eksempler på at han lar "Skrift tolke Skrift" og foretrekker den bokstavelige meningen framfor den allegoriske. Augustin sier: "Saligheten begynner med ydmykheten" (Åter til Gud s.39). Dette gjelder i særdeleshet i forholdet til Skriften. Forholdet mellom Det gamle Testamentet og Det nye Testamentet behandles i verket Om Guds by. Han beskriver dette forholdet slik at Det nye Testamentet finnes skjult i Det gamle Testamentet, og at GT's budskap avsløres i NT. Teologi er i augustinsk mening "en rasjonell utforskning av troens innhold, men den augustinske fornuften er en fornuft som alltid er underordnet den guddommelige åpenbaringen, like visst som det relative alltid står under det absolutte (Åter til Gud s.42 ifølge Gilson).

3.0

3.1 Pro Ecclesias regula og konstitusjon

Pro Ecclesias regula og konstitusjon er så kortfattede at de gjengis her i sin helhet. Jeg vil deretter foreta en sammenligning og finne likheter og forskjeller

Regula

Som medlemmar i PRO ECCLESIA sluttar vi oss til den basis og vil arbeide for det formål som er uttrykt i Konstitusjon for Bønne-og arbeidsfellesskapet

Kirkelig Fornyelse.

Som ei hjelp til leve i samsvar med vår dåp, konfirmasjon og ordinasjonslovnad, forpliktar vi oss til:

-å be dagleg tidebøn med kontinuerleg og planmessig studium av Den heilage

Skrifta og annan heilag lesnad,

- å feire messe og sjølv kommunisere regelmessig, ein gong kvar veke så sant råd er,

- å bere fram i dagleg forbøn medlemmane i PE, biskopen i stiftet og saker fellesskapen til eikvar tid minner oss om,

- å delta på retreat årleg

- å ha fast skriftefar og gå til skriftemål minst to gongar årleg, t. d. i advent og faste,

- å søkje råd hos biskop, prior og skriftefar ved val av teneste og forflytning og andre viktige personlege og familiære avgjerder,

- å slutte opp om PE og KF sine samlingar regionalt og sentralt,

- å synleggjere si kyrkjelege teneste ved bruk av sivil geistleg drakt,

- å halde faste.

Konstitusjon

1. PRO ECCLESIA er ein orden av prestar knytt til bønne- og arbeidsféllesskapen Kyrkjeleg Fornying.

2. Medlem kan den bli som er døypt og konfirmert medlem av Den norske kyrkja, ordinert prest og medlem av KF. Nye medlemmar kan opptakast etter forslag frå nokon av brørne og etter samstemt val på kapitel-møte. Den nye medlemmen er novise til han sjølv ønskjer å avlegge sine lovnader. Teologiske studentar kan få assosiert medlemsskap. Det same gjeld prestar som ikkje er medlemmar av KF.

3. PE vert leia av -prior og scriba. Prior har som oppgåver å leie kapitlet, å øve disiplin og rådgjeving for medlemmane, å sørge for kontakt mellom medlemmane
Scriba-er prior sin medhjelpar.

4. Det skal kallast saman til kapitel-møte (årsmøte) årleg i tilknytning til eit KFarrangement.

5. Nye medlemmar vert opptekne ved ei gudsteneste knytt til kapitel-møtet.

3.2 Pro Ecciesias regula og augustinsk spiritualitet

Det er tydelig at PE's Regula har en inspirasjonskilde i Augustins Regula. Her er mange likhetspunkter i den konkrete veiledningen til "å leve et liv i samsvar med dåpen, konfirmasjonen og ordinasjonsløftet" som det heter i PE's regel. Samtidig er det også ulikheter som faller en i øynene: PE er ikke en orden bare for prester i sølibat. Fordi de fleste norske prester lever i ekteskap vil også den augustinske vektlegging av eiendomsløshet være avstreiftet. PE har heller ikke noe kloster eller ordenshus. Ordenen består stort sett av menighetsprester spredt ut over hele landet som i likhet med det Martin Luther gjorde - lever et "prestegårdsliv" med familie. Når ordenen har valgt en "augustinsk spiritualitet" så betyr altså ikke dette en "blåkopi" av Augustins regel, men å hente inspirasjon og vektlegge sider ved augustinsk spiritualitet som lar seg forene med en evangelisk-luthersk kristendomsforståelse.

Et av de punktene i romersk kirkerett og rådende teologi som Martin Luther tok el oppgjør med - var middelalderens klostervesen og dens sonndring mellom en verdslig og en åndelig stand. I skriftet "De votis monastics" i 1522 kritiserer han munkeløftene som han mener strider mot Guds ord og mot fornuften. Martin Luther avviser at det å være munk skulle være noe høyere og mer fullkomment enn å leve sitt kristne liv i et vanlig kall. Det er klart at dette punktet fikk mange praktiske konsekvenser i reformasjonens samtid. Likevel vil jeg hevde at den ensidige vektleggingen av ekteskapet, har ført til at vår lutherske kirke har mistet en verdifull inspirasjonskilde for kristent liv - slik det ble levd i klostrene. Med Skriften som basis og norm burde vi som kirke også kunne tale tydelig om at det er mulig og i en viss grad forbilledlig å leve som ugift. Slik sett er det et fornyelsestegn at det skapes kommuniteter og klostre i de nordiske og engelske reformasjonskirkene i vår tid. Kjell Arild Pollestad skriver: "Felles for alle de forskjellige ordener og kongreasjoner er løftene. Der er bare to dager i en munks liv som er større enn den dagen han avlegger sine klosterløfter; den ene dagen er dåpsdagen, den andre er dødsdagen. Dåpen er nemlig ikke bare en inngangsdør til det kristne liv, den er en stadig åpning inn til alt det som hører kristenlivet til. Derfor er dåpen vår grunnleggende innvielse til Gud. Det gudsforhold som bygger på dåpen kan imidlertid leves på flere måter, hvorav den ene er det liv som bygger på klosterløftene: Et liv i fattigdom, kyskhet og lydighet. Dette er de tre såkalte evangeliske råd, som for såvidt henvender seg til alle kristne. Det særegne for munk og nonne er at de lever kyskheten som sølibat, fattigdommen som eiendomsløshet og lydigheten i forhold til en foresatt og en regel. I Kirkens historie er klosterlivet i lange perioder blitt betraktet ikke bare som en alternativ livsform, men som en høyere og mer fullkommen form for kristent liv. Klosterkallet var den sikreste vei til fullkommenhet. "Å ta sitt kors og følge Kristus" var nærmest ensbetydende med å gå i kloster. Nyere teologi har massivt avvist slike synspunkter. Det ville da også bli seende underlig ut i verden om alle gikk hen og ble munk og nonne. Livet "i verden" er også en fullkommenhets vei, og de fleste kristne lever sitt kall i familie og samfunnsliv. Munkens kall er ikke høyere, men det er annerledes. Han gir avkall på nuet, på "verden", og satser alt på fremtiden, på det kommende Guds rike. Hans oppgave er ikke å bidra til å styre og organisere denne verden, men foregripe den kommende. Dermed blir hans liv et vitnesbyrd om en dimensjon som ikke må glemmes, nemlig at dette liv bare er en forberedelse, en oppdragelse til det kommende. Alle klosterlivets tradisjoner, skikker og ytre former er rettet inn mot den Herre som ikke bare er kommet i stall og krybbe, men skal komme "på himmelens skyer" og dømme levende og døde. Mot ham ser munken med lengsel, og vier ham et liv i arbeid og bønn". (Innledning s.12-13 i boka Ordensvesenet og dets plass i vår tid. 1997). Dette lange, klargjørende sitatet av K.A. Pollestad sier noe om at en spiritualitet som opprinnelig er knyttet til klosterlivet, også har overføringsverdi utenfor klosteret. Det er interessant at dette sies av en representant for den romersk-katolske kirke. Det

kristne livet handler dypest sett om å virkeliggjøre vår innvielse til Gud - det som på en grunnleggende måte skjedde i vår dåp.

Selve det faktum at PE's regel anvender en før-reformatorisk terminologi gjenspeiler noe av den augustinske spiritualiteten. Det er ikke ord fra det moderne organisasjonsliv som brukes når ordenens organisering blir redegjort for, men "fremmedord" som kapitel/kapitel-møte, prior, scriba og novise. Regelen bruker ord som viser tilbake til klostervesenet, men regelen er tilpasset den virkelighet norske lutherske prester lever i. Til tross for at PE's regel ikke inneholder løfte om sølibat og løfte om eiendomsløshet - finnes likevel mange fellestrekk med Augustins regel. Jeg vil løfte fram følgende momenter:

1. Tidebønnene.

"Vær trofaste i bønner" til de foreskrevne tider", står det i Augustins regel. Tidebønn er bibelsk fellesbønn selv om den forrettes alene. En "ber med Guds ord", slik Jesus og apostlene ba. PE's regel er ikke en lovisk regel der antall ganger er foreskrevet utover "daglig". Men det er en regel som forutsetter regelmessighet. Forbønnen for medlemmene i fellesskapet uttrykker også på en fin måte vennskapet mellom brødrene. Forbønn for biskopen i stiftet som en også skal søke råd hos ved viktige avgjørelser - uttrykker en augustinsk innordning i- en kirkelig struktur i kirkelegemet.

2. Bibellesning og annen hellig lesning

Presteordenen understreker "kontinuerlig og planmessig studium av Den Hellige Skrift og annen hellig lesning". Vi finner dette igjen i Augustins regel og på dette punkt har vi en sterk felles tradisjon innenfor lutherdommen. Med Luthers bakgrunn som augustiner-munk og med Augustins skrifter som døråpner for reformasjonsoppdagelsen er det forståelig at dette står sterkt i vår pastorale selvforståelse i en luthersk kirke (jfr. Ordinasjonsløftet).

3. Å feire messe

Augustinsk spiritualitet innebærer en sakramental kristendomsforståelse. Mennesket er avhengig av nåden på sin vei tilbake til Gud, og nåden er knyttet til Jesu innstiftelser og løfter. Til en objektiv realitet. Enkeltmenneskets kristne liv leves innenfor kirkens fellesskap. PE har som en presteorden innenfor Kirkelig Fornyelse også arbeidet for en sakramental kristendomsforståelse der nattverden har sin rettmessige og vektlagte plass. Ukentlig messefeiring er et ideal som også reformatoren Luther holdt fast på.

4. Skriftemål

Augustin betoner sterkt syndenes forlatelse. Han vet at syndenes forlatelse alltid er kristenlivets forutsetning og at det å hvile i tillit i Guds nåde er en gave av Guds barmhjertighet. All synd har som utgangspunkt at man vender seg bort fra det guddommelige, fullkomne og uforanderlige - og til det som er foranderlig og usikkert. Det som skjedde ved syndefallet er egentlig et mønster for ethvert syndefall. Augustin lærer at mennesket ikke kan unngå å synde og at menneskets evne til helhjertet å ville det gode - er godt tapt. I hans klosterregel går det tydelig fram med realisme at de menneskelige relasjoner er skjøre. "Den som aldri vil be om tilgivelse, eller ikke gjør det av hjertet, har ingenting i ha en fast skriftefar er å fornye den "femte,- men glemte del av Luthers katekisme". PE's regel vektlegger regelmessig skriftemål som øvelse til åpenhet for Gud i et menneskes påhør.

5. Faste

Å holde faste finner vi som et punkt i PE's regel, som det er det i Augustins regel med belegg og forbilder i Skriften. Det er en øvelse i disiplin - ikke en handling som skaffer fortjeneste for Gud.

6. Synliggjøre sin kirkelige tjeneste

Augustin var en foregangsmann i vestkirken ved det å gi klosterfellesskapet en pastoral oppgave og hensikt. Fellesskapet var et fellesskap av prester som hadde tjeneste i omkringliggende menigheter. PE er også et fellesskap av prester. I en tid der den spesifikke geistlige tjeneste står under et stort press til anonymisering i en kirke som med rette har understreket det allmenne prestedømme,- er det viktig å synliggjøre prestatjenesten også på en ytre måte der en ferdes. Augustins regel har også med et punkt om klær (s.47), uten at det går fram om dette handler om uniformering av fellesskapets medlemmer. I vår tid kan bruk av "sivil geistlig drakt" være med å synliggjøre presten og lette ti igjengligheten. Det kan også skape en større pastoral bevissthet

7. Retreat

Ordet "retreat" finnes rimelig nok ikke i Augustins regel. Men hele klosterfellesskapets intensjon handler om mulighet for tilbaketrekking, meditasjon og kontemplasjon for å søke Gud. Også for Augustin og hans prester som levde et utadvendt liv som menighetsprester fant styrke i vekslingen mellom utadvendthet og det å vende seg innover, mellom aktivitet og kontemplasjon. Denne åpne holdning gjenspeiles i Augustins forfatterskap. I en tid der stillhet er blitt mangelvare og der det ytre presset i tjenesten er stort

trengs påminningen og forpliktelsen til å delta i retreat. Så viktig er dette i PE, at det er nedfelt i regula.

4.0 Avsluttende konklusjon

På mange områder er Pro Ecciesias regel preget av augustinsk spiritualitet. Jeg har med denne studien fått utdypet min forståelse av augustinsk spiritualitet gjennom studier av hans regel og forfatterskap. For å kunne forstå og kjenne sin egen tradisjon er det viktig å ha kjennskap til kirkefedrene. Augustin ruver blant disse.

Mange av Augustins skrifter er blitt til i situasjoner der det i samtiden oppsto strid om teologiske spørsmål. Augustin var svært aktiv i "kirkepolitiske spørsmål" og forsøkte å forene splittede kirkesamfunn. Augustin deltok i samtidens debatt og søke svar på spørsmål og stridstema - i Skriften og med Skriften som norm. I dette kan vi ha Augustin som læremester også i vår samtid. Augustin var samtidig en brobygger. Han søkte kirkens "katolisitet". Han ønsket å forene ulike strømninger og retninger i den unge kirken. Denne økumeniske dialogen i søken etter en felles forståelse og en felles vei - er også noe som hører med i en augustinsk spiritualitet. Augustin avbildes som "doktor". Han var lærd og ble kalt for "intellektets helgen". Hans økumeniske grunnholdning og interessen for studium og tankemessig bearbeiding av det teologiske meningsinnhold gjorde han til ruvende skikkelse i kirkehistorien. Under arbeidet med denne oppgaven har jeg oppdaget på ny - i hvor stor grad reformatoren Martin Luther bygget på Augustins teologi og tenkning. Jeg er blitt bevisstgjort hvilken sammenheng Luther sto som tidligere augustiner munk. Dermed ser jeg også sammenhengen til vår egen kirke og min egen pastorale identitet som luthersk prest.

Vennskapet og kjærligheten løftes fram i augustinsk spiritualitet. Det er viktig å bygge relasjoner også i vår tid. Også i en sammenslutning av prester som Pro Ecclesia må denne visjonen levendegjøres om en ønsker i virkeliggjøre augustinsk spiritualitet. Nærheten mellom prestene og studentene i hans kommunitet som en god læringsramme, er gjenoppgaget av pedagoger i vår tid. Også sammenhengen mellom studium og bønn trenger vi å bli påminnet om.

Vår tid og dagens presteskap trenger impulsene fra augustinsk spiritualitet først og fremst fordi vi alle i større grad enn vi aner - er preget av en sekularisert tankegang. - Bibelen som kilde og norm har ikke den samme plass som før i vår kirke og den enkelte kristnes liv. - Som "geistlige" er vi for lite preget av Ånden fordi vi lettere går til de sprukne brønner. - Vi har i våre liv behov for å se sammenheng - et "troens mønster" midt i en kaotisk verden. - Vår tid trenger å gjenoppgage ordet forpliktelse og lydighet

5.0 Litteraturliste:

- "Jeg bekjenner" (Confessiones) Oversatt fra latin og med innledning av Oddmund Hjelde. J.W.Eides Forlag, Bergen 1950.
- "Klosterliv i vesten- Augustins regel/Benedikts regel" -oversatt og med innledning av Erik Gunnes.
- "The rule of saint Augustine - Masculine and Feminine Versions" with Introductory and Commentary by Tarsicius J.van Bavel o.s.a. Darton, Longman & Todd, London 1984 (ISBN 0 232 51592 1)
- Thorleif Dahls kulturbibliotek. H.Aschehoug&co 1986 (ISBN 82-03-15226-0)
- "Hjærtats langtan" En samling tekster av Augustinius - för eftertenksam läsning och uppbygglig betraktelse. Artos bokförlag 1994 (ISBN 917580 115-9)
- "Augustin - Det hvilende hjerte" - Utvalgte tekster satt sammen av Dame Maura See ISB, oversatt fra engelsk av Olav Egil Aune. St.Olav Forlag 1991. (ISBN 82-7024-065-6)
- "Åter til Gud - Trons monster hos Augustinus" av Christian Braw. Artos bokförlag, Skellefteå 1994 (ISBN 917580 096-9)
- "Helgener beveger verden". Rene Fülöp-Miller - oversatt av Aimee Aubert Munch. Oslo 1949 Forlagt av Johan Grundt Tanum.
- "The place of blessed Augustine in the Orthodox Church" by Fr. Seraphim Rose. Saint Herman of Alaska brotherhood 1996. (ISBN 0-938635-12-3) –
- "Teologins historia - en dogmhistorisk Oversikt" av Bengt Hagglund, C W K Gleerups Forlag, Lund 1971
- "Bønnebok for den katolske kirke". St.Olav Forlag 1990 (ISBN 82-7024-060-5)
- "Den katolske kirke i Norden - Ordensvesenet og dets plass i vår tid". Lars Anders Strand. Athenum Forlag 1997. (ISBN 82-503-1105-1)
- J.Ursin: "Kristne symboler" Land og kirke/Gyldendal norsk forlag 1975 (ISBN 82-05-08171-9)
- Frithjof Dahlby: "De heliga tecknens hemlighet" Verbum/Håkan Ohissons 1977 (25-0176-5) Aschehoug og Gyldendals Store Norske leksikon Kunnskapsforlaget, Oslo 1988 (ISBN 82-573-0337-2)